

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania
opowiadania Marcina Koziola

„Operacja »Rysiek«”

z tomu

Temat Jak zostać ekologicznym aktywistą?

Wartości moralne do omówienia wolność, mądrość

Czas realizacji 3-4 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Marcina Koziota „Operacja »Rysiek«” z tomu „Latający talerz”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ✔ zbiór opowiadań „Latający talerz”; opracowanie nt. wartości na końcu zbioru;
- ✔ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej, w szczególności opisy szacunku i życzliwości
- ✔ Artykuł WWF o różnorodności biologicznej: <https://wwf.pl/aktualnosci/rozwiązania-sa-w-przyrodzie-jak-ratuje-nas-roznorodnosc-biologiczna>

DODATKOWE ŹRÓDŁA WIEDZY DLA PROWADZĄCYCH

- ➔ artykuły z Aura 4/2015:
R.Kostuch, J.Kostuch: „Bioróżnorodność – warunek zrównoważonego rozwoju”;
J.Mroczek: Geneza i istota zrównoważonego rozwoju

POMOCE I MATERIAŁY

- ✔ komputer, projektor, tablica

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- ➔ wydrukuj Załącznik nr 1 – po jednym dla zespołu

JAK ZOSTAĆ EKOLOGICZNYM AKTYWISTĄ?

❓ O czym musisz wiedzieć wcześniej?

Scenariusz napisany jest w oparciu o metodę projektową. Trudno zatem określić, ile dokładnie czasu zajmie jego realizacja. Działanie, które proponujemy w scenariuszu, uczy uczniów/uczennice kooperacji, skutecznej komunikacji, zaradności, samodzielności. Daje poczucie sprawczości. Finalnie wzmacnia poczucie wiary w siebie. Pokazuje też, że aktywistyczne działania na rzecz ekologii są w ich zasięgu.

Uczniowie/uczennice będą pracować w grupach. Załóż, że efekty pracy w różnych zespołach będą różne. To dobrze. Pamiętaj, że dzieci dopiero uczą się działań projektowych. Ważne jest, aby docenić ich wysiłek i zaangażowanie. Dobrym pomysłem przy realizacji tego scenariusza jest współpraca z nauczycielem/nauczycielką informatyki. Dostęp do komputerów pomoże w wyszukiwaniu informacji na temat wybrany przez zespół.

Po przeprowadzeniu kampanii ekologicznej pamiętaj o podsumowaniu tego, co razem zrobiliście i wspólnym świętowaniu sukcesu. To ważne.

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Marcina Koziola
„Operacja »Rysiek«” z tomu „Latający talerz”

**Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz,
realizujesz podstawę programową**

✓ JĘZYK POLSKI

Uczeń:

- ✓ I.1.7 – opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- ✓ I.1.12 – określa tematykę oraz problematykę utworu

✓ PRZYRODA

Uczeń:

- ✓ I.6 – korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie
- ✓ VI.7 – rozpoznaje i nazywa pospolite organizmy występujące w najbliższej okolicy szkoły
- ✓ VII.9 – ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy

✓ ETYKA

Uczeń:

- ✓ II.1 – podaje przykłady okazywania szacunku wobec rodziców, dziadków, nauczycieli, koleżanek i kolegów oraz innych ludzi – dorosłych i dzieci
- ✓ V.3 – jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ V.5 – wie, jak można chronić przyrodę i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

✓ KRYTERIA SUKCESU UCZNIĄ

- ✓ udziela odpowiedzi na pytania odnoszące się do tekstu
- ✓ rozumie istotę życzliwości i szacunku, podaje przykłady ich praktykowania
- ✓ rozumie czym jest bioróżnorodność
- ✓ rozumie ideę zrównoważonego rozwoju Ziemi
- ✓ współpracuje w grupie, dążąc do osiągnięcia zaplanowanego celu

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Przeczytaj uczniom opowiadanie „Operacja Rysiek” Marcina Koziola. Opowiadanie może też przeczytać chętny uczeń/uczennica.

➔ Zadaj pytania sprawdzające zrozumienie treści tekstu, przykładowo takie:

- ❓ W jakim celu podróżowali pociągiem Marta i Karol? A jak wyjaśnili cel swojej podróży konduktorowi?
- ❓ Czym jest ML-EKO?
- ❓ Jak skończyła się akcja wkroczenia do Białego Domu?

Porozmawiajcie o podjętej przez bohaterów akcji uwalniania zwierząt z klatek w laboratorium. Ważne jest, aby podczas rozmowy wybrzmiało, jak bardzo Marta i Karol chcieli działać w obronie przyrody, a nie tylko mówić o niej. I jaki wniosek wyciągnęli na końcu. Warto w tym kontekście nawiązać do **MĄDROŚCI** (opis tej wartości znajdziesz na końcu zbioru „Latający talerz”). W rozmowie powinien też pojawić się problem **WOLNOŚCI**. Chodzi o różne oblicza wolności – wyrażania własnego zdania, protestu, ale też problem odbierania wolności zwierzętom przetrzymywanym w laboratoriach w celu testowania na nich nowych leków czy kosmetyków.

W jaki sposób można pomóc zwierzętom w laboratoriach, aby polepszyć ich los? Warto wspomnieć o istnieniu fundacji, które odbierają zwierzęta z laboratoriów i starają się im znaleźć nowy dom np. Fundacja Lab Rescue <https://labrescue.pl/> Można im pomóc udostępniając ich ogłoszenia i szerząc wiedzę o ich działaniach. Często również potrzebna jest im pomoc w organizacji transportów, które umożliwiają przewożenie zwierząt na znaczne odległości, co umożliwia adopcje w różnych miejscach w Polsce, a nawet za granicą. Czy można wspomóc fundacje w jakiś inny sposób? Można np. wspomagać je darami - dobrej jakości karmą, ściółką dla zwierząt, akcesoriami.

Czy zabieranie tytułowego bohatera Ryśka na protest oraz na akcję uwalniania szczurów z laboratorium było rozsądne? Czy bohaterowie pamiętali o jego potrzebach, jako gatunku? Razem z uczniami poszukajcie informacji o podstawowych potrzebach szczurów oraz, w kontekście wyprawy Ryśka, o zabieraniu szczurów w podróż (na spacer, na dwór). Informacje znajdziecie np. tutaj:

<https://ogonkowo.pl/podstawowe-informacje-o-szczurach/>

<https://szczuropedia.pl/dlaczego-nie-wyprowadzamy-szczurow-na-spacery/>

<https://vivagryzonie.wordpress.com/2019/04/23/czy-gryzonie-mozna-wyprowadzac-na-spacer/>

<https://labrescue.pl/porady/>

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Szczury są zwierzętami silnie stadnymi i nie powinny być trzymane w pojedynkę, przed adopcją jakiegokolwiek zwierzęcia warto pomyśleć o tym, w jaki sposób zadbać o jego dobrostan. Opieka nad zwierzęciem wymaga również dużych nakładów finansowych. Trzeba zapewnić mu odpowiednie warunki utrzymania, dobrą jakościowo karmę oraz opiekę weterynaryjną. Dużo osób adoptując zwierzę nie myśli o tym, że w podeszłym wieku może ono często chorować, wymagać podawania stałych leków i częstych wizyt kontrolnych u weterynarza. Dodatkowo opieka weterynaryjna nad psami i kotami wymaga innej wiedzy niż nad szczurami, myszami, gadami, płazami i innymi - warto przed adopcją zwierzęcia zorientować się, czy w okolicy znajduje się weterynarz zajmujący się chorobami zwierząt egzotycznych (w razie potrzeby interwencji może się okazać, że najbliższy gabinet weterynaryjny zajmujący się zwierzętami egzotycznymi jest oddalony wiele kilometrów od miejsca zamieszkania i nie będzie możliwości zapewnienia odpowiedniej pomocy choremu pupilowi).

➔ Zadaj uczniom/uczennicom pytania dotyczące **MĄDROŚCI**, na przykład takie:

❓ Czym, według nich jest **MĄDROŚĆ**. W czym się przejawia? Zapiszcie podane przez uczniów odpowiedzi – opisy/definicje – na tablicy.

❓ Czy inteligencja i wiedza oznaczają to samo, co **MĄDROŚĆ**? Jeśli uczniom trudno będzie oddzielić te pojęcia, wyjaśnij:

MĄDROŚĆ, która jest wartością moralną, ze swej istoty służy **WSPÓLNEMU DOBRU**.

Człowiek mądry dąży do **DOBRA**. Mądrość zatem kieruje się dobrymi intencjami. Ale także: rozważą, doświadczeniem, dobrą wolą, sprawiedliwością, korzysta z dobrych rad. Oczywiście wiedza i inteligencja są bardzo pomocne i ważne dla Mądrości, ale same nie są **MĄDROŚCIĄ**. Dlaczego?

☑ **WIEDZA**, czyli posiadanie szerokiego zasobu informacji i umiejętność ich wykorzystywania, może służyć też do złych celów. Przykładowo:

- ➔ haker, który wie, jak włamać się do systemów komputerowych, może wykorzystać swą wiedzę, by zdobyć dane pacjentów, okraść ludzi z pieniędzy itp.
- ➔ naukowcy mogą skonstruować nową broń biologiczną itp.

Porozmawiajcie o postawach i intencjach ww. osób. Jakie kierują nimi wartości? Czy wartości moralne, nastawione na **WSPÓLNE DOBRO**, czy np. wartości materialne?

☑ **INTELIGENCJA**, czyli zdolność rozumienia, uczenia się, szybkiego kojarzenia, analizowania faktów itp. - to cenna predyspozycja mózgu, przydatne narzędzie umysłowe, ale może być wykorzystane do różnych, niekoniecznie dobrych celów, np.

- ➔ bandyta może wykorzystać inteligencję, by zorganizować napad na bank
- ➔ pracownik wymyśla wiarygodnie brzmiące oskarżenia pod adresem innych, by uniknąć kary za swoje zaniedbania lub błędy.

Wyjaśnij uczniom/uczennicom, że wiedza i inteligencja są przydatnymi narzędziami - ale narzędzia można wykorzystać do różnych - dobrych i złych celów (nóż chirurga, nóż do chleba, nóż chuligana). Mądrość natomiast jest zasadą postępowania, postawą ludzi, którzy dążą do

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Szczury są zwierzętami silnie stadnymi i nie powinny być trzymane w pojedynkę, przed adopcją jakiegokolwiek zwierzęcia warto pomyśleć o tym, w jaki sposób zadbać o jego dobrostan. Opieka nad zwierzęciem wymaga również dużych nakładów finansowych. Trzeba zapewnić mu odpowiednie warunki utrzymania, dobrą jakościowo karmę oraz opiekę weterynaryjną. Dużo osób adoptując zwierzę nie myśli o tym, że w podeszłym wieku może ono często chorować, wymagać podawania stałych leków i częstych wizyt kontrolnych u weterynarza. Dodatkowo opieka weterynaryjna nad psami i kotami wymaga innej wiedzy niż nad szczurami, myszami, gadami, płazami i innymi - warto przed adopcją zwierzęcia zorientować się, czy w okolicy znajduje się weterynarz zajmujący się chorobami zwierząt egzotycznych (w razie potrzeby interwencji może się okazać, że najbliższy gabinet weterynaryjny zajmujący się zwierzętami egzotycznymi jest oddalony wiele kilometrów od miejsca zamieszkania i nie będzie możliwości zapewnienia odpowiedniej pomocy choremu pupilowi).

Zadaj uczniom/uczennicom pytania dotyczące **MĄDROŚCI**, na przykład takie:

- ❓ Czym, według nich jest **MĄDROŚĆ**. W czym się przejawia? Zapiszcie podane przez uczniów odpowiedzi – opisy/definicje – na tablicy.
- ❓ Czy inteligencja i wiedza oznaczają to samo, co **MĄDROŚĆ**? Jeśli uczniom trudno będzie oddzielić te pojęcia, wyjaśnij:
MĄDROŚĆ, która jest wartością moralną, ze swej istoty służy **WSPÓLNEMU DOBRU**.
Człowiek mądry dąży do **DOBRA**. Mądrość zatem kieruje się dobrymi intencjami. Ale także: rozważą, doświadczeniem, dobrą wolą, sprawiedliwością, korzysta z dobrych rad. Oczywiście wiedza i inteligencja są bardzo pomocne i ważne dla Mądrości, ale same nie są **MĄDROŚCIĄ**.
Dlaczego?
- ☑ **WIEDZA**, czyli posiadanie szerokiego zasobu informacji i umiejętność ich wykorzystywania, może służyć też do złych celów. Przykładowo:
 - ➔ haker, który wie, jak włamać się do systemów komputerowych, może wykorzystać swą wiedzę, by zdobyć dane pacjentów, okraść ludzi z pieniędzy itp.
 - ➔ naukowcy mogą skonstruować nową broń biologiczną itp.Porozmawiajcie o postawach i intencjach ww. osób. Jakie kierują nimi wartości? Czy wartości moralne, nastawione na **WSPÓLNE DOBRO**, czy np. wartości materialne?
- ☑ **INTELIGENCJA**, czyli zdolność rozumienia, uczenia się, szybkiego kojarzenia, analizowania faktów itp. - to cenna predyspozycja mózgu, przydatne narzędzie umysłowe, ale może być wykorzystane do różnych, niekoniecznie dobrych celów, np.
 - ➔ bandyta może wykorzystać inteligencję, by zorganizować napad na bank
 - ➔ pracownik wymyśla wiarygodnie brzmiące oskarżenia pod adresem innych, by uniknąć kary za swoje zaniedbania lub błędy.

Wyjaśnij uczniom/uczennicom, że wiedza i inteligencja są przydatnymi narzędziami - ale narzędzia można wykorzystać do różnych - dobrych i złych celów (nóż chirurga, nóż do chleba, nóż chuligana). Mądrość natomiast jest zasadą postępowania, postawą ludzi, którzy dążą do

PRZEBIEG ZAJĘĆ

POWSZECHNEGO DOBRA. Żeby jednak je osiągnąć, nie wystarczą same dobre chęci – trzeba mieć wiedzę, umiejętności, doświadczenie, wyobraźnię – by przewidzieć różne konsekwencje, przydaje się inteligencja. Murarz, który chce zbudować piękny dom, potrzebuje cegieł i cementu (wiedza) oraz kielni i innych narzędzi (inteligencja).

Możesz teraz przedstawić uczniom podaną na końcu zbioru definicję **MĄDROŚCI** – porozmawiajcie o niej. Poproś uczniów, by spróbowali stworzyć własne definicje **MĄDROŚCI**. Zapisz ich propozycje na tablicy – omówcie je, porównując z definicją zaproponowaną w **Programie OŚ**.

Zapytaj, jak w świetle tego, czego uczniowie dowiedzieli się o mądrości, wiedzy i inteligencji, oceniają akcję ratowania drzew w Hajnówce oraz uwalniania zwierząt przez Martę i Karola. Czy bohaterowie opowiadania wykazali się wiedzą? (TAK – dowiedzieli się, że będzie protest w sprawie drzew oraz gdzie jest laboratorium, kto w nim pracuje, jak tam dotrzeć, jak do niego wejść). Czy postępowali inteligentnie? (TAK – sprytnie ukrywali swoje plany, rozszyfrowali sposób, jak dostać się do środka laboratorium). Czy ich akcję można potraktować jako mądrą?

Reasumując:

Bohaterowie opowiadania mieli dwa cele:

- ☑ chcieli aktywnie przeciwstawić się wycince alei lip w Hajnówce. Zorganizowali swój wyjazd do Hajnówki, przygotowali transparenty. Niestety przed wyjazdem nie sprawdzili, że protest w sprawie wycinki jest już nieaktualny – miejscowa młodzież podjęła bowiem skuteczną akcję internetową na rzecz ratowania drzew, która zmusiła władze lokalne do zatrzymania wycinki
- ☑ dodatkowo Marta i Karol mieli w planie wypuszczenie na wolność zwierząt z pobliskiego laboratorium. W jaki sposób szlachetna intencja zwrócenia wolności zwierzętom została przez nich przeprowadzona. Czym się zakończyła i czym jeszcze mogła się zakończyć? Jakie płyną z tego wnioski w kwestii planowania i prowadzenia różnych akcji, w tym proekologicznych?

Zapytaj uczniów, czy widzieli w telewizji lub w sieci akcje protestacyjne w obronie przyrody (np. protesty ekologów przeciwko wycince drzew w Puszczy Białowieskiej). Być może kojarzą osoby, które aktywnie stają w obronie klimatu i natury? (np. Gretę Thunberg)? Zapytaj, czy według nich aktywne postawy ludzi w obronie ważnych i potrzebnych wartości są skuteczne?

➔ Zaproś uczniów i uczennice do zaplanowania oraz przeprowadzenia kampanii ekologicznej w szkole.

Podziel klasę na cztero-pięcioosobowe zespoły. Następnie wyświetl na tablicy tematy kampanii. Każdy zespół wybiera jeden temat. Oto przykłady:

- ☑ Co to znaczy, że klimat się zmienia? (Jak działanie człowieka wpływa na zmianę klimatu; czym jest klimat, a czym pogoda)
- ☑ Segregujemy, bo wiemy. Ale co wiemy? (idea segregowania śmieci – po co to robimy? Idea recyklingu – jak mądrze segregować?)

PRZEBIEG ZAJĘĆ

- ☑ Co daje nam las? (korzyści z istnienia terenów zalesionych kontra betonoza)
- ☑ Ubrania zostawiają ślad Idea recyklingu wodny oraz węglowy (rozsądne podejście do zakupu nowych ubrań – z umiarem; idea zakupów „z drugiej ręki”, wymiany ubrań lub przekazywania ich potrzebującym)
- ☑ Uratuj pszczołę. (dlaczego pszczoły są tak ważne dla ludzi i zwierząt, dla życia na ziemi?)
- ☑ Dlaczego wegetarianizm ratuje planetę? (jak hodowla bydła wpływa na klimat? Emisja gazów cieplarnianych pochodzących z hodowli bydła)

Tematy są przykładowe, jeśli grupa będzie chciała wykorzystać inny pomysł na kampanię, to świetnie.

- ☑ Rozdaj zespołom schemat pracy, który uporządkuje ich myśli i działania. A tutaj instrukcja do pracy z kartą projektu:
 - ➔ **Temat** – tutaj wpisujemy wybrany temat z podanych lub swój pomysł na kampanię.
 - ➔ **Cel** – naszym celem jest poszerzenie świadomości uczniów/uczennic z waszej szkoły dotyczącej wybranego tematu.
 - ➔ **Odbiorca** - dla kogo stworzycie tę kampanię? Jaka jest wasza grupa docelowa? Możecie zdecydować, że wasze działania kierujecie np. do rówieśników (klas IV), do młodszych uczniów: np. wszystkich kl. I, albo do grupy przedszkolnej, itd.
 - ➔ **Formuła kampanii** – czy chcecie spotkać się z odbiorcami, porozmawiać z nimi o problemie, który wybraliście; czy chcecie zrobić ulotki i je rozdać; czy chcecie zorganizować spotkanie z ekspertem w tej dziedzinie; czy chcecie wykonać plakaty, nakręcić film, napisać artykuł na stronę szkoły; możliwości jest wiele. Pamiętajcie, że formuła, którą wybierzeć, ma być atrakcyjna dla odbiorcy, a język, którego użyjecie, zrozumiały.
 - ➔ **Czego potrzeba?** – tutaj w zależności od wyboru formuły, musicie pomyśleć i spisać, czego będziecie potrzebować. Jeśli zdecydowaliście się na stworzenie ulotek, to zadajcie sobie kolejne pytania: czy stworzycie je odręcznie, czy z użyciem narzędzi cyfrowych (np. www.canva.com). Jeśli chcecie ulotki wydrukować, to zaplanujcie: jak pozyskacie papier do druku, gdzie wydrukujecie ulotki, kto wam w tym pomoże itd.
 - ➔ **Sojusznicy i sprzymierzeńcy** – poszukajcie wokół was osób (na przykład rodzica, ucznia ze starszej klasy), które z racji swojego zawodu lub zainteresowań ekologicznych mogą was wesprzeć merytorycznie lub finansowo, pomogą w wydrukowaniu potrzebnych materiałów i w kontakcie z ekspertem w danej dziedzinie.

Z drugiej strony kartki zespoły mogą sobie rozpisać plan działania.

Scenariusz dla klasy IV

na podstawie opowiadania Marcina Koziola
„Operacja »Rysiek«” z tomu „Latający talerz”

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Zwróć uwagę na to, że podczas pracy w zespole warto podzielić się zadaniami tak, aby każdy z uczestników był zaangażowany. Warto wyznaczyć też lidera zespołu (niech to zrobią jego członkowie). Zadaniem lidera jest wykonanie przydzielonego zadania oraz mądre zarządzanie zespołem. Ustal, że jeśli lider ma poczucie, że sobie z czymś nie radzi, to może, a nawet powinien zwrócić się do ciebie o pomoc.

➔ Po przygotowaniu kampanii ekologicznej nadchodzi czas na jej przeprowadzenie.

Ułóż wspólnie z uczniami/uczennicami harmonogram działań (który zespół kiedy spotyka się ze swoim odbiorcą). Zadbaj o to, aby ten sam odbiorca nie uczestniczył w kampaniach kilka razy (np. kl. Ia niech będzie uczestnikiem kampanii tylko jednego zespołu).

➔ Po przeprowadzeniu wszystkich kampanii podsumujcie, co się wydarzyło:

- ❓ Co wyszło dobrze, a co można by było poprawić?
- ❓ Co zrobilibyście całkiem/trochę inaczej?

➔ Po ewaluacji swoich działań – świętujcie. To wasz wspólny sukces!